

BRÖSTSMYCKEN AV SILVER PÅ DRÄKT FRÅN 1700-TALET

Den här vackra bygdedräkten från Herrestad i Skåne har dess bärarinna, fröken Britt Klemming, född skånska men

nu bosatt i Arboga, sytt upp efter gamla mönster från 1700-talet. Bröstsmyckena är silversmide, utfört av en

konstsmid i Ystad. Fröken Klemming bar dräkten på spelmansstämman på Julita skans i midsomras.

Torsdagen den 11 augusti 1955

Psalmodikon åter till heders, spelas på treförbundsstämman

På söndag är det första gången som spelmansförbunden i Sörmland, östergötland och Närke har gemensam spelmansträff. Den förläggs, som förut i kortet omtalats, till Brevens bruk, där det också i sammanhanget upprepas det säregna och festliga midsommarfirande som orten består sig med. Unika instrument spelas i skilda omgångar, och bl. a. får besökarna lyss-

na till en gammal psalmodikon.

— Initiativet till den gemensamma träffen kom egentligen från Närke, men det var sörmänningarna som fick svara för arrangemangen berättar spelmansförbundets ordförande, folkskollärare Gustaf Wetter, Katrineholm. Vi hade gemensamt styrelsesammanträde i Örebro med de två övriga förbunden, och då lade närkingarna fram sitt förslag. Då platsfrågan

blev aktuell fastnade vi för Brevens bruk, eftersom det ligger i anslutning till de tre länens gränser och således geografiskt passar lika bra för alla parter.

Arrangemangen blir inte direkt i traditionell spelmansstil, utan vi har åtskilliga nyheter i bakfickan. Bl. a. blir det upprepning av Brevens midsommarfirande, och för den delen står midsommarstången fortfarande kvar. Det är en imponerande

'De gamlas dag' bland spelmän vid trelänsstämma i Breven

Spelmansstämman för tre län vid Brevens bruk på söndagen blev något av »de gamlas dag» så till vida, att för de mest beundransvärda prestationerna i den tryckande hettan stod två "oldboys" bland spelmännen, 85-åriga Anders Petter Östlund från Brevens bruk och 77-åriga fru Olga Karlsson, Örebro. Summa summarum var att det blev en "rasande grann" stämma — för att nu använda ett av sörmlänningarnas ordförande Gustaf Wetter använt uttryck, när något vinner hans stora behållande.

Med klingande spel och fanor täten tågade först närkingarna, sen sörmlänningarna och sist östgötarna midsommartågets vanliga marschväg från bron mot Regnavägen fram till den öppna planen vid bruket. Cirka 500 personer var med på stämman — hettan skrämde givetvis bort många — och de fick lyssna till 50—60 spelmän, vilka började med en gammal låt från Mockfjärd i Dalarna. Till budom och sommarens glädje.

På arrangörernas, Södermanlands spelmansförbund, vägnar hälsade hr Wetter välkommen och tackade baron Carl Gripenstedt på Bysta, som upplåtit plats för denna första treförbundsstämma. Baronerna välkomnade spelmän och publik och erinrade om det stora musikintresse, som funnits och finns hos befolkningen i Brevens bruk. Han hade, då han såg Wetter leda sina mannar, erinrat sig det gamla uttrycket "glad som en speleman", vilket han funnit passa in på Wetter.

77-årig dam gjorde succé

Efter hand gjorde den enda damen bland alla spelmännen sin entre på scenen, fru Olga Karlsson från Örebro, assisterad av sonen Holger. Ofint nog frågade hr Wetter inför all publik om åldern på damen, som emellertid glatt svarade: 77 år! Hon exekverade ett flertal melodier och kom också tillbaka på publikens begäran i en senare avdelning.

Hr Thure Wedberg från Katrineholm blåste i lur av samma slag som folk fordom skrämde vargarna med, och assisterad av kantor Hellström spelade 85-åringen Östlund ett par låtar från Brevens bruk. Den gamla mannen har upptecknat många melodier, till glädje bl. a. för hr Wetter.

Det är nästan tradition att sångaren Lars Andersson låter höra sig, då sörmländska spelmän samlas till stämma, så ock-

85-åriga Anders Petter Östlund från Brevens bruk gjorde ett uppskattat framträdande med assistans av kantor Harry Hellström, också han från Brevens bruk.

så i går. I två avdelningar framträdde den kände trubaduren och glädde med sin förnämliga sångkonst. Kronan på verket blev avslutningsvisan, prins Vilhelms Där hemma med Lars Anderssons egen tonsättning.

Psalmer på psalmodikon och fiol

Hr Wedberg fick än en gång pröva på ett underligt instrument. Först var det näverluren, nu ett psalmodikon, som han spelade ett par psalmer på. Instrumentet var förr ganska vanligt och användes vid husandakter och gudstjänster, då orgel inte fanns att tillgå.

Efter detta enkelt men andaktsfullt klingande instrument passade det bra med spelmannens gemensamma framträdande på fiol med psalmen I denna ljuva sommartid, som klingade vackert mellan de gamla bruksgårdarna.

I olika avdelningar spelade under hela stämman de tre förbundens medlemmar, antingen solo eller i grupp. Måktigast sjöng kanske den stora gruppen sörmlänningars fioler, inte minst i avslutningsnumret, ståtliga Österåkers brudmarsch, "vacker som en sörmländsk sommarhage just nu — om det kommit litet mera regn", som hr Wetter sa. Han erinrade också om hur flytande skillnaden är mellan spelmannens profana musik och de kyrkliga folklåtarna och hur dessa båda arter av musik går hand i hand, vilket ju också Brevensstämmans gav bevis för.

Efter den egentliga stämman blev det lekar kring den ännu kvarstående majstången, innan publiken skildes åt från denna solskensflödande, färggranna idyll.

Måndagen den 15 augusti 1955

Spelmän på träff vid Brevens bruk

Den stora spelmansstämma som på söndagen hölls i det traditionsrika och vackra Brevens bruk blev en verklig folkfest. Solen sken dock kanske litet för stickande och värmen var tryckande. Humöret var emellertid hela tiden på toppen, såväl hos de i färggranna dräkter klädda spelmännen, som hos den tusenhövdade publiken.

Östgötadeltagarna tågade in under ivrigt spelande i den tropiska värmen. Underst smeker Thurr Wedberg, Katrineholm, detensträngade psalmodikon, på vilket han briljerade med låtar under stämman. Hans traktering av näverluren blev ett lika uppskattat inslag.

sak! Stången står på en särskild paradplats, som är ypperligt belägen med en stor mur som ena gräns, ån som andra, några hus som tredje, och fritt på fjärde sidan. Spelmännen tågar upp samma väg som midsommartåget brukar gå i Breven.

Programmet blir omväxlande. Givetvis blir det gemensamma låtar som över 50-talet spelmän stämmer upp samtidigt, men det blir också så att varje spelmansförbund får utföra sina speciella låtar. Vi kan redan nu avslöja att publiken får höra något så unikt som spel på psalmodikon, och även på näverlur. Vi tycker det är

väldigt trevligt att forna tiders instrument börjar trakteras igen, och därför blir det förmodligen ytterligare något mer »antikt» instrument, säger hr Wetter.

Till träffen hör också högtidstal av friherre Carl Gripenstedt på Bysta, det blir lekar för ung och gammal, det blir servering, och det blir åtskilligt annat smått och gott. Brevens mässingsmusikanter bisträcker sina strängspelande kamrater med att ordna serveringsfrågan. För publiken blir det också tillfälle att kombinera besök på spelmansträffen med ett besök i Brevens bruks museum.

I stämman, som arrangerades av Södermanlands spelmansförbund, deltog förutom sörmäningarna spelmän från Östergötlands spelmansförbund och Örebro läns folkmusikerförbund. De senare hade medlemmar även från Västmanland, varför det var fyra landskap representerade.

Med fanor i täten tågade man genom bruket upp till midsom-

marstängen. Den munvige och alltid glade Gustaf Wetter från Katrineholm hälsade publik och deltagare välkomna, och ett hälsningsanförande hölls även av baron Gripenstedt, som uttalade sin glädje över att just Brevens bruk utsetts som samlingsplats för denna stämma.

Bruket är ju känt över hela

landet, kanske främst genom sitt midsommarfirande, kanske allt för känt, skämtade baronen, då publikanhopningen vid detta tillfälle brukar vara så stor att brukets egen befolkning kommer bort.

De olika förbunden framträdde så med Närke som första agerande. Bland dem fanns stämmans enda kvinnliga spelman, den 77-åriga fru Olga Karlsson, Örebro, som trots sin ålder var en av de piggaste. Hon ackompanjerades av en 50-årig son och deras framträdanden blev livligt applåderade. Publiken gav sig inte med mindre än att fru Karlsson fick ta ett extranummer.

Ett par mycket sällsynta instrument fick man även höra. Det var katrineholmaren Thure Wedberg som dels spelade på valthorn och dels på psalmodikon.

Stort bifall skördade även stämmans äldste spelman, 85-åriga A. Östlund, vilken ackompanjerades av organisten i Brevens bruk, hr Hellkvist. Soloframträdanden gjordes även av 75 år gamle fiolbyggaren J. A. Thorsell som tillsammans med sin son spelade egna kompositioner på egenhändigt tillverkade instrument.

Vidare spelade även tvillingarna Allan och Anselm Hellström från Östra Ny, Vikbolandet. Trubaduren Lars Andersson bidrog även till programmet med visor till luta. Som avslutning spelade samtliga spelmän ett par låtar tillsammans och hde utgjorde en fantastiskt vacker tavla där de stod på estraden.

77-årig dam favorit vid spelmansstämma

Något av en ny midsommar upplevde på söndagen Brevens Bruk i samband med att Södermanlands, Östergötlands och Örebro läns spelmansförbund hade lagt sin spelmansstämma till det gamla bruket. Ett 60-tal spelmän från de tre länen tågade i det vackra vädret och klädda i sina bygdedräkter länsvis upp till planen vid brukskontoret där en gemensam uppspelning följde. Det var den första stämman de tre förbunden hade gemensamt.

77-åriga fru Karlsson från Örebro trakterade sin fela "som en hel karl"

Friherre Karl Gripenstedt, Bysta, hälsade spelmännen och den till 600 personer uppgående publiken välkommen till sitt bruk med 300-åriga anor av järnhantering.

Sörmlands spelmansförbunds ordförande, Gustav Wetter, Katrineholm, drog med sitt glada humör och sin spelglädje alla spelmän med sig i taktfasta marscher, sprittande valser och glada polskor. Det gemensamma framförandet av psalmen "I denna ljuva sommartid" blev en av höjdpunkterna.

Starkt bifall för sina framträdanden fick 77-åriga fru Karlsson från Örebro och Brevens egen speleman, 85-åriga Anders Petter Östlund.

Lutsångare Lars Andersson, Eskilstuna, bidrog med sång och till slut blev det lekar och dans kring midsommarstången vilken har fått stå kvar på sin plats just för denna spelmansträff.

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

Måndagen den 18 Juli 1955

Jazz i amerikanska låtar.

Det har varit spelmansstämma i Kanada, enligt utsändningen på svenska från Montreal på lördagskvällen. Spelmansstämman var den femte i ordningen och betraktas därför som tradition. omtalade programledaren Sture Persson. Man fick också höra prov på inspelningar, som gjorts från den stora spelmanstävlingen, vilken vanns av en 25-årig fiddler. — Även konsertviolinister på den amerikanska kontinenten talar om sin "fiddel", dvs. fela, i stället för violin.

En av de skickligaste deltagarna i tävlingen blev utan pris därför att juryn spårade för mycket jazzinflytande i hans spel, en företeelse som är ganska vanlig och som kallas Hill-Billy Music. Man vill i stället ha fram musiken i reels, square-dances etc. sådan som den klingade då den en gång i tiden kom från England, Skottland och Irland. För en svensk lyssnare förefaller det emellertid tveksamt om man i Amerika verkligen skiljer på allmogemusik och dansmusik på samma sätt som vi gör i Sverige.

Utsändningarna på svenska från Kanada hörs numera mycket bra och förekommer varje lördag och söndag kl. 18.30—19.00 på 15.320 och 17.820 kc/s = 19,58 och 16,84 meter. På söndag kommer Maj Jarke att tala om barnen och televisionen, och nästa weekend ägnas de svenska utsändningarna helt åt jamboreen i Niagara-on-the-Lake, vilket bör intressera alla pappor och mammor med scouters på lägret, eftersom det även blir intervjuer med svenska scouter. Mr CQ

Onsdagen den 10 augusti 1955

Katrineholms-Kurtren

Tre landskaps spelmän hälsar Er välkommen till Spelmansstämma i Brevens Bruk söndagen den 14 aug. kl. 13

Hälsningstal av friherre Carl Gripenstedt. Ett 50-tal spelmän från Södermanland, Närke och Östergötland spelar upp. • Kl. 16—17 LEKAR för ung och gammal kring majstången under erfaren lekledares ledning. • SERVERING • TOMBOLA m. m.

Bussturer: från Katrineholm kl. 8.55, 10.00; från Vingåker kl. 10.30, Högsjö 11.00; från Brevens bruk till Katrineholm kl. 17.00, 19.00.